

Kunnskapsdepartementet (KD)
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres ref:

Oslo, 13.11.2014
Vår ref: Tormod Skjerve/ 14-36411

Innspill i arbeidet med stortingsmelding om struktur i UH-sektoren

Vi viser til dialogmøtet mellom departementet og næringslivet 23. oktober 2014 for en drøfting med statssekretær Bjørn Haugstad om struktur i UH-sektoren, og vi takker for invitasjonen til å sende innspillene i et skriftlig notat.

Virke er involvert i prosessen om struktur både fra institusjonenes perspektiv i samarbeid med våre medlemmer i UH-sektoren, og fra etterspørersiden på vegne av en stor bredde av medlemsvirksomheter i ulike næringer og sektorer av arbeidslivet. Siden dialogmøtet handlet om næringslivets syn på struktur i høyere utdanning, vil dette notatet også ha dette perspektivet.

Faglig kvalitet – et overordnet prinsipp

Virke er skeptisk til politisk detaljstyring av antall og innhold i utdanningstilbudene og lokaliseringen av disse. Vårt viktigste anliggende er at strukturen i UH-sektoren må sikre faglig kvalitet i de tilbudene som gis. Dette er etter vår mening det førende prinsippet som er viktigere enn geografi og lokalisering av institusjoner, størrelse på institusjonene og antall tilbud på de forskjellige gradsnivåer. Alle disse elementene har betydning for kvalitet, men etter vår mening skal de ikke ha status som selvstendige parametere.

Styring – marked – autonomi

Strukturen i UH-sektoren formes av disse tre elementene, som bidrar hver på sin måte til kvaliteten i institusjonene. Fordi dette notatet er innspill til en stortingsmelding, er det naturlig å legge vekt på styringsdimensjonen.

Styring: Den statlige og politiske styringen har målsettinger rettet mot arbeidsdeling, effektivitet og kvalitet. Virkemidlene er finansieringsmodell, reguleringer gjennom lov og forskrifter og styringsdokumenter. Dagens finansieringssystem gir gode incentiver til effektivitet, men mindre til arbeidsdeling og kvalitet. Det pågående arbeidet med ny finansieringsmodell kan skape en annen innretning med bedre balanse mellom de ulike målsettingene.

Det må settes krav rettet mot nødvendig faglig kvalitet i alle tilbud som gis, slik det er gjort for eksempel gjennom forskrift for læringutbyttebeskrivelser.

Hovedorganisasjonen Virke

Besøksadresse:

Henrik Ibsens gate 90
NO 0255 Oslo

Postadresse:

P.O. Box 2900 Solli
NO-0230 Oslo
Tel +47 22 54 17 00
Fax +47 22 56 17 00

E-post

info@virke.no

Bankgiro

6030.05.18543

Org nr.

970 134 646 MVA

www.virke.no

Vi vil peke på to viktige områder som til nå har vært underkommunisert og hvor vi mener det ligger et vesentlig potensial for å styrke kvaliteten i UH-sektoren: Forpliktende samarbeid med utenlandske UH-institusjoner og med arbeidslivet. Virke mener det bør settes eksplisitte krav fra myndighetene til alle institusjoner om samarbeidsavtaler som kan gi både institusjonen som sådan og utdanningene som tilbys et bredere perspektiv og styrke relevansen i høyere utdanning. Alle institusjoner trenger impulser utenfra, men i dagens situasjon opplever vi at dette ofte skjer tilfeldig, basert på ledelsens eller enkeltpersoners entusiasme og nettverk. Vi mener det er et signal om dårlig kvalitet hvis en institusjon på et viktig fagområde hverken har noen utenlandske samarbeidspartnere eller kan vise til noe forpliktende samarbeid med relevant arbeidsliv. Spesielt bør bachelorutdanningene styrkes gjennom å sette krav til forpliktende samarbeid som kommer studentene til gode. Institusjonene bruker mye ressurser på mastergradsstudier, og gjennom dette arbeidet med struktur må det være en målsetting å styrke bachelorgraden, også gjennom å legge føringer eller insentiver for større allokering av ressurser til studier på lavere grad.

Virke er mer bekymret for at tilbud innen viktige fagområder for arbeids- og næringslivet forsvinner enn at det kanskje er for mange tilbud i høyere utdanning. Faglig kvalitet er nært forbundet med relevans. UH-sektoren skal utdanne for fremtidens arbeidsliv, men den ulike omstillingstakten vi ser i arbeidslivet sammenliknet med i det formelle utdanningssystemet utfordrer til en nyansert drøfting av relevans i høyere utdanning. UH-sektoren er strukturert etter institutter, fagområder og studieprogrammer. Denne strukturen treffer de forskjellige delene av arbeidslivet ulikt. Der hvor utdanningsstandarden treffer direkte en yrkesstandard, f.eks. i profesjonsutdanningene, er det lettere å sørge for nødvendig dynamikk i utdanningen i et tett samarbeid og felles forståelse mellom arbeidsliv og institusjon. I det åpne arbeidsmarkedet, hvor store deler av de private tjenestenæringene befinner seg, vil mange ulike utdanninger bli vurdert som relevante og hvilke disse er vil variere. Denne variasjonen skyldes både endrede kompetansebehov i virksomhetene og manglende fornyelse av tidligere relevante utdanninger. For denne delen av arbeidslivet er det umulig å kvantifisere behovet for antall tilbud og kandidater. Det er også vanskelig å gjøre prioriteringer mellom fagområder, fordi tregheten i systemet aldri kan møte dynamikken i denne delen av arbeidslivet.

Myndighetene må derfor i samarbeid med arbeidslivets parter sørge for både nødvendig kvalitet, men også at den nødvendige bredden i tilbudsstrukturen opprettholdes.

For en vurdering av institusjonenes faglige kvalitet, må det være krav om en strategi og allokering av tilstrekkelig kompetanse for å ivareta samfunnsoppdraget knyttet til livslang læring. Det samme gjelder for institusjonenes utvikling og implementering av digitale læringsformer.

Marked: Sammenhengen mellom studentenes studieønsker og strukturen i UH-sektoren har fått mye oppmerksomhet. Det som krever enda mer oppmerksomhet for den faglige kvaliteten er markedets betydning for institusjonenes tilgang på faglig kompetanse. Faglig tyngde og bredde hos de vitenskapelige ansatte er mer avgjørende for kvalitet enn institusjonens størrelse og beliggenhet. Et attraktivt fagmiljø er avgjørende for å rekruttere og beholde de beste i fagmiljøet. Virke mener beslutninger om struktur må baseres på et grundig kunnskapsgrunnlag og en realistisk analyse av arbeidsmarkedet nasjonalt og internasjonalt som skal sørge for den nødvendige kompetansen i UH-institusjonene.

Autonomi: I tillegg til politisk styring og markedets påvirkning, må det være rom for institusjonenes egne beslutninger om strategi og profil. Hvordan strukturen i UH-sektoren kan ivareta både arbeidslivets, studentenes og samfunnets behov avhenger i stor grad av institusjonenes bevissthet om å dekke helheten i kunnskapstriangelet. Strategi og profil har ikke bare med fagområder og dimensjonering å gjøre, men med vektlegging og sammenheng mellom forskning, undervisning og innovasjonsevne på institusjons- og programnivå. Å sette krav til at det er en helhet og sammenheng i kunnskapstriangelet, kan gjøres gjennom styringsmekanismer. Men for å gi rom for en nødvendig dynamikk og strategisk tenkning, må institusjonene ha frihet til å beslutte hvordan.

Stortingsmeldingen må også si noe om andre organers innflytelse på strukturen i UH-sektoren. Vi tenker da spesielt på Forskningsrådet og NOKUT, men også på internasjonale organer.

Avslutningsvis vil vi ta opp en spørsmålsstilling som vi ikke forventer at vårens stortingsmelding går dypt inn i, men som vil bli en viktig utfordring for struktur i fremtiden. Virke tror at UH-sektoren bør ha en tredelt struktur på programnivå: Akademisk rettede, profesjonsrettede og yrkesrettede programmer. I hvilken grad også institusjonsstrukturen skal følge denne tredelingen, bør bli gjenstand for grundige drøftinger og analyser.

Virke legger vekt på studiekvalitet og sterke fagmiljøer. En god struktur er ikke tilstrekkelig for å oppnå dette, men det er et viktig og nødvendig virkemiddel.

Vennlig hilsen

Hovedorganisasjonen Virke

Tormod Skjerve
Seniorrådgiver